

Hoffmann, Tomáš

[Riecky, Martin (ed.). Michal Bodický a jeho Rozpomienky: aktuálne v každom čase]

Religio. 2024, vol. 32, iss. 2, pp. 389-391

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/Rel2024-37757>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80731>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](#)

Access Date: 19. 11. 2024

Version: 20241118

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ženského života se ukazují diametrálně rozdílné politické pole, na kterém se církev v obou zemích pohybuje. Jak již naznačila v první kapitole Frantová a zde podrobně dokladuje Tížik, Slovensko si oproti Česku ukotvilo do svého právního systému dominance katolické církve (s. 169), a tak si do značné míry rozhodlo o dalším politickém postavení církví na svém území.

Výborná analýza „Dvě dekády hospodaření českých církví v kontextu restitučních procesů“ autorů Pařil, Mullner a Parks seznamuje čtenáře s finančními transfery restitučních peněz na cestě církví k finanční soběstačnosti. Na tuto kapitolu pak organicky navazuje poslední z trojice, totiž text o schopnosti církví investovat a pohybovat se v kapitalistickém prostředí tržní ekonomiky. Kapitola je podtržením celé problematiky „zdaru a zmaru“, se kterou se církev po restitučním vypořádáním se státem potýká. Je zde představeno několik příkladů problematických investic jako Artesa či Arca capital. Je zřejmé, že „akceptace a přitakání finančnímu diskursu současného kapitalismu“ (s. 225) se především Římskokatolické církvi moc nedaří, nicméně budoucnost nejen „Římskokatolické církve je pevně svázána s budoucností ekonomického systému“ (s. 225).

Ze závěru knihy pak lze citovat, že „současná turbulentní situace vytváří prostor pro viditelnější angažmá církví v sociálních otázkách“ (s. 237), k čemuž je třeba jen dodat, že i díky této knize, kterou by si měli přečíst intelektuálně zdatnější členové dotčených církví, je jim nastaveno zrcadlo stávající situace i materiál pro vypracování svých vizí.

MICHAL PODZIMEK

Religio 32/2, 2024, 387-389.

<https://doi.org/10.5817/Rel2024-38663>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Martin Riecky (ed.), Michal Bodický a jeho Rozpomienky: Aktuálne v každom čase,

Liptovský Mikuláš: Transcius
2024, 479 s.

ISBN 9788071406037.

V nasledujúcich riadkoch sa pozrieme na knižnú novinku z vydavateľstva Transcius: *Michal Bodický a jeho Rozpomienky* od editora Martina Rieckeho. Táto publikácia patrí medzi mnohé životopisy, ktoré sú uložené na regáloch knižkupectiev, no názvom ani obálkou príliš neohúria a môže sa zdať, že sa zaraďuje do veľkej množiny vágnych titulov. Avšak, po napínavom prečítaní som zväzil jeho umiestnenie do domácej knižnice.

Michal Bodický (1852-1935) bol významný slovenský evanjelický kňaz, spisovateľ, historik a publicista. Pôsobil ako farár vo viacerých slovenských obciach a venoval sa šíreniu osvetu a vzdelanosti medzi slovenským ľudom. Bol aktívnym členom Maticy slovenskej a prispieval do mnohých slovenských periodík. Jeho literárne dielo zahŕňa historické a náboženské spisy. Taktiež významne prispel k rozvoju slovenskej národnej identity v období formovania moderného slovenského národa počas 19. storočia. No predsa je laickej aj odbornej verejnosti málo známy, avšak v evanjelickom prostredí je uznávaný. V tejto knihe ponúka čitateľom fascinujúci pohľad na život, udalosti a osobnosti 19. a začiatku 20. storočia. Tento zborník nie je len autobiografiou, ale aj „kronikou“ doby, v ktorej Bodický žil.

Memoáre, pôvodne vydané Maticou slovenskou v roku 1933, dva roky pred jeho úmrtím, sú rozdelené do dvoch hlavných častí. Primárna prvá časť, ktorá je od strany 15 do strany 142, opisuje jeho detstvo v Španej Doline, štúdium na prvom slovenskom gymnáziu v Revúcej a vojenskú službu pri 55. haličskom pluku vo Viedni. Druhá časť knihy, od strany 227 do strany 455, pokrýva neskoršie obdobie jeho ži-

vota, vrátane jeho pôsobenia v Nitrianskom kraji, politických a cirkevných aktivít, a taktiež jeho akademickej kariéry vysokoškolského profesora- zastával funkciu prvého slovenského dekana na evanjelickej teologickej fakulte v Bratislave (dnešná Evanjelická bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského).

Jednou z hlavných tém spomienok je národné obrodenie Slovákov. Bodický bol aktívnym účastníkom tohto hnutia. Jeho spomienky poskytujú pohľad na snahy o zachovanie a rozvoj slovenského jazyka, kultúry a identity, a to z perspektívy evanjelickeho farára. Sám opisuje private stretnutia s významnými osobnosťami slovenskej inteligencie ako boli Jozef Miloslav Hurban či Michal Miloslav Hodža a poskytuje cenné svedectvo o ich práci a vplyve.

Venoval sa aj kultúrnej a literárnej iniciatíve na Slovensku. Opisuje literárne krúžky, vydávanie časopisov a kníh, ako aj divadelné predstavenia a iné spoločenské podujatia. Jeho spomienky ukazujú, aké dôležité bolo kultúrne obohacovanie mysle pre udržanie národnej jednoty a ako sa postupne vyvíjal a obohacoval. Aj keď sú jeho spomienky silne prepojené s národnými otázkami, nezabúda ani na svoj osobný život a rodinu. Opisuje svoje detstvo, vzťah s rodičmi a súrodencami, ako aj svoje manželstvo a deti, ktorí sa nedožili vysokého veku. Tieto časti knihy dodávajú spomienkam ľudský rozmer a umožňujú nadšencom literatúry lepšie pochopiť, aký bol ako človek.

Text poskytuje pohľad na politické a spoločenské zmeny ako turbulentné obdobie po revolučných rokoch, zánik Rakúsko-Uhorska a následné politické udalosti a vznik ČSR (nahrátok bol v 1918 členom Slovenskej národnej rady). Tieto spomienky sú zdrojom informácií o tom, ako tieto udalosti ovplyvnili každodenný život obyčajných ľudí.

Písal pútavým a čitateľným štýlom, ktorý je zároveň bohatý na detaily a historické fakty. Jeho jazyk je zrozumiteľný a súčasne literárne hodnotný, čo robí z čítania jeho spomienok skutočný zážitok. Dokáže preniesť čitateľa do minulosti a ponúknuť mu živý obraz doby, v ktorej žil.

Vynovená kniha má potenciál nielen pre literárnu vedu, ale aj pre širšie porozumenie

slovenských dejín a kultúry. Nebál by som sa povedať, že je cenným prameňom pre historikov, literárnych vedcov, ale aj pre všetkých, ktorí sa zaujímajú o slovenskú históriu. Spomienky ponúkajú špecifický pohľad na dobu, ktorá formovala novodobé Slovensko a umožňujú nám lepšie chápať korene našej identity.

Osobnosť Michala Bodického sa nespája iba s cirkevnými záležitosťami. Svoje miesto má aj v slovenskej historiografii. Spracoval históriu evanjelickej fary v Pondelku a je autorom niekoľkých životopisov významných osobností, akými sú Ján Kollár a Štefan Marko Daxner. Obohatil svet množstvom článkov od teologickej problematiky až po publicistiku. Na sklonku života si ho uctila najväznejšia akademická inštitúcia krajiny – Karlova univerzita mu udelila čestný doktorát za jeho celoživotnú tvorbu.

Ak mám spomenúť negatíva publikácie, spočívajú predovšetkým v jazyku autora, ktorý je zľahka poznačený negatívnymi konotáciami voči židom a pre súčasného čitateľa to môže pôsobiť ako odstrašenie. Musíme však mať na pamäti, že inklúzia a vyvážený jazyk ešte neboli súčasťou obdobia, o ktorom je reč. Na druhej strane, pôvodnosť jazykovej výbavy z minulosti, ktorá neprešla korekciou, nám poskytuje hodnoverný zážitok z čítania a z dobových slovných zvrátov. Editor Martin Riecky, v najnovšej publikácii pod záštitou vydavateľstva Transcium, sa rozhodol zachovať autenticitu dobovej slovenčiny 30. rokov 20. storočia, čo dodáva knihe historický význam a hodnotu. Samozrejme, v poznámkach pod čiarou vysvetľujú dnešné významy archaických slov.

Kniha *Michal Bodický a jeho Rozpomienky* má neuveriteľne široký záber a poskytuje dnešnému čitateľovi oveľa viac než suché vykazovanie udalostí, ktoré autor prežil. Zaznamenáva politické epizódy, osobné výpovede, vzostupy a pády, historické svedectvá. Trošku neúmyselne načal aj do etnológie, kde podrobne opisuje krajinu, v ktorej sa práve nachádzal. Vďaka tomuto faktu miestami pripomína cestopis a celkovo tento štýl nebol vhodný do jednoty knihy. Keď už o tom ale písal, podával obraz života tamojších obyvateľov a jeho regiónu.

Hovoril o miestnom nárečí a zvykoch. Opisoval aktivitu cirkevných zborov v seniorátoch, kde pôsobil. Podrobne sa venoval vzhľadu jednotlivých kostolov a spomínal farárov, ktorí tam slúžili. Jeho pohľad je užitočný, pretože poskytuje svedectvo o čínorodosti v protestantských kruhoch a jej elit v prelome 19. a 20. storočia.

Napriek všetkým pozitívam má kniha aj svoje slabé stránky. Okrem už spomenutého jazyka voči židom, ktorý môže niektorých odradiť, môže byť pre niektorých problematický aj rozsah a detailnosť niektorých opisov. Príležitostne sa môže zdať, že autor venoval príliš veľa pozornosti detailom, ktoré nemusia byť pre moderného komentára až také zaujímavé alebo relevantné. Taktiež je miestami ťažké sledovať kontinuitu príbehu, keďže pisateľ často prechádza medzi rôznymi témami a časovými obdobiami.

Navzdory týmto kritickým poznámkam je *Michal Bodický a jeho Rozpomienky* knihou, ktorá si zasluhuje pozornosť každého, kto sa zaujíma o slovenskú históriu a jej pomocné disciplíny. Prostredníctvom osobných spomienok a zážitkov tvorca ponúka pohľad na éru osamostatňovania národov a dôležité udalosti, ktoré formovali našu spoločnosť.

Čitateľom, ktorí dočítali uvedenú recenziu až do konca a stále váhajú prečítať rozoberané dielo, by som ju odporučal aj preto, že stredná postava, autor, bol v jednej osobe význačnou osobnosťou slovenského evanjelického hnutia a jeho idey dávajú pohľad na duchovnú atmosféru v minulosti. Kniha tiež obsahuje jeho osobné reflexie, čo môže oslovovať tých, ktorí hľadajú hlbšie pochopenie náboženských hodnôt a v istom smere im čiastočne dopomôže ku novodobému akademickému diskurzu v oblasti religionistiky.

TOMÁŠ HOFFMANN

Religio 32/2, 2024, 389-391.

<https://doi.org/10.5817/Rel2024-37757>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Hanna Stähle, Russian Church in the Digital Era: Medialization of Orthodoxy,

London – New York (NY):
Routledge 2022, 224 s.

ISBN 978-0-367-41041-4

Není pochyb o tom, že válka na Ukrajině má významnou náboženskou dimenzi. Už jen proto, že patriarcha moskevský a celé Rusi Kyrill (Vladimir Michajlovič Gundajev) dlouhodobě explicitně podporuje politiku ruského prezidenta Putina a v březnu 2024 moskevský církevní sněm vydal prohlášení, že „z duchovního a morálního hlediska je speciální vojenská operace Svatou válkou, v níž Rusko a jeho lid ... chrání svět před náporom globalismu a vítězstvím Západu, který propadl satanismu“.¹ Oprávněné, byť zatím spíše církevně-politické a žurnalistické než akademické kritiky této situace, stejně jako neméně důležitý nově probuzený zájem o specifika ukrajinské církevní a náboženské scény a její historie, by nás ovšem neměly vzdálit snahám o hlubší porozumění také dalším dimenzím (fungování) současného ruského pravosláví. Tím spíš, že s výjimkou plejádý historických prací dodnes platí, že „pravoslavné křesťanství ... nikdy nebylo v centru pozornosti západní sociální teorie. Velcí sociologové je buď zcela ignorovali, nebo pojednávali jenom okrajově, obvykle jako zásadní odchylku od západního křesťanství“.² Pozornosti by tedy neměla uniknout tato práce o „medializaci pravosláví“, která vy-

1 Vrn.s.ru, „Pod predsedatelstvom Svyateyshego Patriarkha Kirilla-sostoyalsya vneocherednoy sobornyy sezđ vsemirn“ [online], <<https://vrns.ru/news/pod-predsedatelstvom-svyateyshego-patriarkha-kirilla-sostoyalsya-vneocherednoy-sobornyy-sezd-vsemirn/>>, 30. 7. 2024].

2 Vasilios Makrides, „Vorwort“, *Erfurter Vorträge zur Kulturgeschichte des Orthodoxen Christentums* 10, 2011, 3-4.